

Міністерство культури України
ДЗ «Державна бібліотека України для юнацтва»

Український Луї де Фюнес
(до 100-річчя від дня народження українського гумориста
Андрія Корнійовича Сови)
Рекомендаційний список

Київ 2012

Український Луї де Фюнес : до 100-річчя від дня народж.
укр. гумориста А. К. Сиви : реком. список / уклад. Ю. В. Круть ;
ДЗ «Держ. б-ка України для юнацтва». – К., 2012

*Серед робочих і творців
Його всяк другом назива.
Побільше б нам таких митців,
Як наш Андрій, як наш Сова!*
Степан Олійник

Андрій Корнійович Сова... Хто з численних прихильників гумору в Україні та й за її межами не знає цього прізвища? Широко знаний і улюблений в народі виконавець гумористичних літературних творів, народний артист України, чи не найпопулярніша творча особистість для українців старшого покоління. У 60-70-ті роки без його участі не відбувався жоден великий святковий концерт. Це був сміхотворець справді багатогранний, якого називали і чаклуном веселого настрою, і ювелірним майстром сміху, і творцем своєрідного театру сатиричних мініатюр. Та перш ніж стати видатним майстром слова й мати такий гучний успіх, Андрію Корнійовичу довелося пройти складний життєвий шлях.

Народився він 17 грудня 1912 року у м. Одесі в робітничій сім'ї. Із самого дитинства в ньому боролися дві характерні для справжнього одесита риси – любов до моря та схильність до гумору. І кожна заявляла про себе так виразно, що юнак не одразу збагнув своє покликання. Після школи він закінчив Одеське мореходне училище (1930 р.) і був зарахований мотористом 1-го класу на торговельне судно «Цюрупа». Ходив до Італії, Іспанії, Греції, Єгипту, Франції. У вільні від вахти години матроси збиралися біля трюму послухати улюбленця команди Андрія Сову – дотепного жартівника, знавця й оповідача одеського фольклору. Він не примушував прохати себе і з імпровізованої сцени звучали анекдоти, кумедні оповідки з життя одеських базарів. А подеколи й копіював когось із своїх знайомих. Гурт реготав аж до хрипоті. Дивувалися: і де воно в нього береться?

Андрій опанував морську професію, користувався авторитетом у команди. Та життя іноді робить карколомні повороти, не підвладні ніякій логіці. Коли в нього прокинулася дарована природою жага творчості, юнак почав нудьгувати і марити сценою. Втім, обравши мистецтво, він ще довго шукав своє місце у житті. У 1938 р. закінчив акторське відділення Одеського театрального училища. Упродовж 25

років знявся у 45 фільмах, чимало з яких зайняли гідне місце в національному кінематографі («Танкер Дербент», «Стара фортеця», «Я чорноморець», «Морський яструб», «Два бійці», «У далекому плаванні», «Блакитні дороги», «Максимко», «Розвідники», «Таємничий острів», «Королева бензоколонки» та ін.). Працював з відомими режисерами: Л. Луковим, В. Брауном, М. Белінським, О. Файнциммером. Його партнерами по екрану були: М. Бернес, І. Переверзєв, А. Бучма, Б. Андрєєв, В. Меркур'єв, Л. Сухарєвська, Є. Самойлов, Н. Румянцева, Ю. Копелян.

Після конкурсу (1951 р.) був прийнятий до Київської обласної філармонії, в 1959 р. – в «Укрконцерт». Тепер актор вважав, що нарешті знайшов те, чого так прагнув. Популярність його як естрадного артиста швидко зростала. Загальновідомий «ас» гумору виступав на сценах майже всіх республік колишнього Радянського Союзу, гастролював у США, Канаді, Німеччині та інших країнах світу.

За одностайним визнанням театральних критиків, А. Сова мав напрочуд тонке відчуття природи гумору. Те, що він робив, порівнювали з роботою художника-карикатуриста, який одним-двома штрихами змальовує образ. Злободенність тематики, точність вибору об'єкта критики, віртуозність володіння словом і жестом, яскрава, образна, пересипана народними дотепами й інтонаціями мова – саме ці риси і надали творчій манері А. Соби самобутності та неповторності.

Андрій Корнійович володів дивовижним талантом перевтілення в тих, кого з такою майстерністю зображено у сатиричних і гумористичних творах Остапа Вишні, С. Олійника, В. Івановича, П. Глазового, О. Ковіньки, Є. Кравченка та ін. Кожен твір письменників-гумористів у виконанні артиста набував надзвичайної сили впливу на переповнені аудиторії слухачів. Для авторів багатьох байок, сатиричних мініатюр, фейлетонів, епіграм, коротеньких оповідань Андрій Корнійович був хрещеним батьком, бо виводив їхні творіння на широку дорогу народного визнання. І вони залишаються в нашій уяві пов'язаними саме з його манерою виконання, його ім'ям.

У художній палітрі А. К. Соби майже відсутня чорна фарба. Невичерпна ширість, доброта стали його найсильнішою зброєю. Звідси беруть початок життєстверджуючий оптимізм творчості

актора, його непохитна віра в людину. «Добро завжди сильніше за зло», «Сатира – гостра зброя», – часто повторював Андрій Корнійович.

Відомо, що кожен жарт, як і рушниця, «стріляє» лише один раз. Дотеп, висловлений удруге, втретє, вже не досягає мети. Та Андрій Сова наче переступив цей закон естради. Його сміх – осмислений і завжди бив у ціль. Скільки б разів не доводилося зустрічатися з його мистецтвом, завжди це викликає справжнє моральне задоволення й естетичну насолоду.

Побутує думка, ніби Андрій Корнійович читав лише твори в жанрі гумору та сатири. Втім, це не так. В його виконанні талановито звучали також поетичні й прозові твори Т. Шевченка, О. Пушкіна, О. Довженка, В. Сосюри.

Життя і творчість Андрія Корнійовича Соби переконливо доводять, що здібності людини – не тільки від народження. Талант – це насамперед особистість, творцем якої є воля і праця. І чим ця особистість багатша, тим вона талановитіша, багатогранніша. На долю видатного майстра випало жорстоке випробування: 16 років він був прикутий до інвалідного крісла. Тривалі й наполегливі спроби лікарів повернути Андрія Корнійовича до активного життя помітних результатів не дали. Як тут не зневіритися, не втратити душевної рівноваги? Та він не здався, а взявся за перо: написання мемуарів – ось якір спасіння! У творчих роздумах й муках, у безсонні ночей й сумнівах сторінка за сторінкою народжувалася книга спогадів «Шлях до сміху» (вийшла друком 1986 р.) Це достовірна й хвилююча розповідь про життя актора – народного у найширшому розумінні цього слова, про те, що сприяло формуванню його творчої особистості. Образність мислення, щирість почуттів, ліричність – такі риси пронизують усі розділи книги й становлять найхарактернішу ознаку спогадів.

У грудні 1982 р. у Будинку актора в Києві відбувся творчий вечір народного артиста України Андрія Корнійовича Соби під назвою «Друге покликання митця», присвячений його 70-річчю. Це була сенсація, хоч саме на таку зустріч чекали всі шанувальники комедійного хисту видатного майстра.

Талановитий актор постав у новій якості – талановитого літератора. Всі хвилювалися, бо знали про душевний і фізичний стан артиста, який вже чотири роки не виступав на сцені.

Коли піднялася завіса, зал вибухнув такими шаленими оплесками, яких тутешні стіни ще не чули. І тоді актор (з допомогою друзів) встав, ніби окрилений людською любов'ю. Назустріч йому піднявся увесь зал. На очах багатьох присутніх, навіть далеких від сентиментальності, були сльози. Для всіх, особливо для молоді, то був урок мужності.

А скільки учнів виховав цей мудрий, добрий вчитель! А. Литвинов, О. Івченко, А. Демчук – нині визнані метри української естрадної гумористики.

Неймовірна воля та любов до життя не полишали Андрія Корнійовича до останнього подиху.

Похований він у Києві, на Байковому цвинтарі. У пам'ять про всенародного улюбленця Спілка кінематографістів України та Фонд сприяння розвитку мистецтв України започаткували в 1995 р. конкурс артистів естради ім. Андрія Сови, який проводиться щорічно 13 грудня у День Святого Андрія Первозванного.

Україна. Верховна Рада. Про відзначення 100-річчя з дня народження Андрія Сови : Постанова Верховної Ради України від 22 трав. 2012 р. № 4801 // Уряд. кур'єр. – 2012. – 20 черв. – Орієнтир : с. 9.

Вергеліс О. Ще сміх не стих: кілька сторінок із життя українського Луї де Фюнеса / О. Вергеліс // Дзеркало тижня. – 2007. – 22 груд. (№ 49). – С. 19.

Димань В. Незабутній Сова / В. Димань // День. – 2010. – 4 черв. (№ 95). – С. 13.

Про Всеукраїнський конкурс виконавців гумору і сатири ім. А. Сови, який відбувся в Одесі.

Сметанская О. Сова В. А.: «Часто у нас в гостях бывали Штепсель и Тарапунька. Тарапунька обычно курил сигареты «кэмэл» – в начале 70-х они были большой редкостью» / О. Сметанская // Факты и комментарии. – 2006. – 9 дек. – С. 5.

Інтерв'ю з дочкою народного артиста України А. Сови.

Сова А. К. Дорога до сміху : сторінки біографії / А. К. Сова. – К. : Мистец., 1986. – 111 с.

**ББК 85.36
С56**

Сова Андрій Корнійович (17.12.1912 – 12.12.1994) // Мистецтво України : біогр. довід. / упоряд. : А. В. Кудрицький, М. Г. Лабінський. – К. : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1997. – С. 550.

**ББК 85.03(4Укр)я2
М65**

Сова Андрій Корнійович (17.12.1912 – 12.12.1994) // Митці України : енциклопед. довід. / упоряд. : М. Г. Лібінський, В. С. Мурза. – К. : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1992. – С. 541.

**ББК 85.03(4Укр)я2
М67**

Сова Андрій Корнійович (1912 – 1994) // Універсальний словник-енциклопедія / ред. рада : М. Попович, І. Дзюба, Н. Корнієнко та ін. – К. : Новий друк, 2003. – с. 1137.

**ББК 92
У59**

Вибране з репертуару Андрія Сиви

Борис Мироненко

Метаморфоза

Щось найшло, як люди кажуть,
На бабу Оришку,
Що зробила в перукарні
Коротеньку стрижку.
Пішла баба до сусіди –
Як повная рожа:
– Правда ж, я на стару бабу
Вже тепер не схожа?
– Так, перечити не буду, –
Відказав сусіда, –
Ти, Оришко, тепер схожа
На старого діда.

Василь Іващенко

Щедра жінка

Коли їхав на нараду
Чоловік в столицю,
Дала жінка йому гроші
І сказала: – Грицю,
Купи мені чорну шубу,
Кохту із перлону,
Білі туфлі на платформі
Ще й хустку червону.
Коли гроші зекономиш,
Згадай ласку жінки:
Купи собі шнурки нові
На старі ботинки.

Степан Олійник

«Ля-Ля-Ля!»

Колись Шаляпіна і Гмирю
Без мікрофона чув весь світ,
А цей несе його, мов гирю,
І за собою тягне дріт.

